

Handläggning enligt SoL, riktlinje

Dokumenttyp	Riktlinjer
Fastställt/upprättad	2018-04-11, § 59 av kommunstyrelsen
Senast reviderad	-
Detta dokument gäller för	Vård och omsorg
Giltighetstid	Tills vidare
Dokumentansvarig	Enhetschef Resurs och Bistånd
Dnr	2018-87

Innehållsförteckning

Inledning	4
IBIC.....	4
Syfte.....	4
Rätten till bistånd	5
4 kap 1 §.....	5
4 kap 2 §.....	5
3 kap 6 §.....	5
Särskilda bestämmelser – olika grupper	5
Äldre människor.....	5
Personer med funktionsnedsättning.....	5
Parbogaranti	6
Anhörigperspektiv	6
Brottsoffer	6
Barnperspektiv.....	6
Övriga bestämmelser	7
2a kap 6 §.....	7
2a kap 8-9 §.....	7
Handläggning av ärenden.....	7
Allmänna krav på handläggningen.....	7
Förhandsprövning	7
Ansökan.....	7
Utredning.....	8
Skälig levnadsnivå	8
Dokumentation i personakt	9
Beslut	9
Kommunicering	9
Besvärshänvisning.....	10
Beviljad insats	10
Verkställighet av beslut.....	10
Uppföljning.....	10
Bedömning av skälig levnadsnivå av de vanligaste insatserna av stöd/hjälp enligt socialtjänstlagen (SoL)	11
Livsområden	11
Lärande och att tillämpa kunskap.....	11

Allmänna uppgifter och krav	11
Kommunikation.....	11
Förflyttning	11
Personlig vård	11
Hemliv.....	11
Mellanmänniska interaktioner och relationer.....	12
Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomi.....	12
Samhällsgemenskap, social och medborgligt liv	12
Känsla av trygghet.....	12
Personligt stöd från person som vårdar eller stödjer en närstående.....	12

Inledning

Kommunstyrelsen ansvarar för stöd och hjälp till äldre och personer med funktionsnedsättning i Hjo kommun.

I Hjo kommun är det biståndshandläggarna som har delegation på att ta emot, utreda och fatta beslut enligt socialtjänstlagen. I enlighet med delegationsförteckningen tas även beslut av Vård och Omsorgschef samt individutskott, biståndshandläggarna ansvarar då för att förbereda beslutsunderlaget.

I Hjo kommun har man tagit beslut på att arbeta utifrån modellen IBIC (individens behov i centrum).

IBIC

IBIC syftar till att skapa ett behovsinriktat arbetssätt både i myndighetsutövningen och inom verkställigheten. IBIC är ett systematiskt och behovsinriktat arbetssätt med strukturerad dokumentation av behov, mål och resultat i handläggningen, genomförandet och uppföljningen av beslut. Modellen använd för att beskriva och dokumentera behov i livsföringen oavsett boendeform.

För att använda modellen behövs kunskap i ICF (klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa). ICF bygger på en biopsykosocial modell, det vill säga den sociala och den medicinska modellen kompletterar varandra för att förklara kroppens fungerande, delaktighet i livssituationen och en persons utförande av aktiviteter. ICF ger förutsättningar att beskriva en persons behov av stöd i livsföringen på ett enhetligt och jämförbart sätt i olika livsområdena som finns beskrivna i ICF. Arbetssättet och nationellt fackspråk bidrar till en rättssäker och likvärdig handläggning för den enskilde.

Syfte

Riktlinjernas syfte är att vara en vägledning för biståndshandläggarna i arbetet med en rättssäker och likvärdig utredning och behovsbedömning. Beslut om stöd/ hjälp ska fattas enligt samma bedömningsgrunder, även om handläggningen sköts av flera personer.

Det är viktigt att poängtera att riktlinjerna inte innebär någon inskränkning i den enskildes rätt att få en individuell prövning av sin ansökan. Varje beslut ska vara baserat på den enskilda individens behov. Riktlinjerna är därför vägledande och gäller aldrig utan undantag.

Insatser som den enskilde beviljas ska överensstämma med de mål och grundläggande värderingar som gäller för Hjo kommun.

Socialtjänstlagen

Rätten till bistånd

Rätten att få sitt behov prövat som bistånd regleras i socialtjänstlagens (SoL) fjärde kapitel.

4 kap 1 §

”Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes resurser att leva ett självständigt liv.”

4 kap 2 §

Socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det.

Alla ansökningar om bistånd ska prövas enligt SoL 4 kap 1 §. Om avslag sker enligt SoL 4:1 kan bistånd eventuellt ändå beviljas genom SoL 4:2. Det är dock upp till den enskilda kommunen att besluta om bistånd enligt SoL 4:2.

I tredje kapitlet slår man fast att:

3 kap 6 §

Socialnämnden bör genom hemtjänst, dagverksamhet eller annan liknande social tjänst underlätta för den enskilde att bo hemma och att ha kontakt med andra.

Särskilda bestämmelser – olika grupper

I socialtjänstlagens femte kapitel finns särskilda bestämmelser för olika grupper:

Äldre människor

Socialnämnden ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden. Äldre som har behov av stöd och hjälp i hemmet samt annan lättåtkomlig service ska få det. Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad av äldre människor. Samtidigt ska socialnämnden verka för att äldre har en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. **(4-6 §§)**

Personer med funktionsnedsättning

Socialnämnden ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Socialnämnden ska medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd. Kommunen ska inrätta bostäder med särskild service för dem som till följd av sådana svårigheter som avses i första stycket behöver ett sådant boende. **(7 §)**.

Parbogaranti

För den som har beviljats eller beviljas bistånd i form av boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap 5 §, ska det ingå i en skälig levnadsnivå att kunna sammanbo med make eller sambo. Detta gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott. Första stycket gäller oavsett om make/sambo har behov av boende i särskild boendeform. **(4 kap 1c §).**

Anhörigperspektiv

Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som är långvarigt som har en funktionsnedsättning. **(10 §)**

Brottsoffer

Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. (När en biståndshandläggare i utredningsarbetet uppmärksammar att det förekommer våld samverkar denne med kommunens individ och familjeomsorg). **(11 §)**

Barnperspektiv

Av **1 kap 2 §** framgår det att "Vid åtgärder rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas". Med barn avses varje människa under 18 år. Barnperspektivet ska vara genomgående i all handläggning när det förekommer barn i anslutning till ärendet, både i ärenden där barnet självt är aktuellt för en insats och när ärendet gäller föräldrar med en funktionsnedsättning. Att ha ett barnperspektiv i handläggning innebär bl.a. att

- dokumentera hur barnets behov har beaktats, vilka eventuella överväganden som gjorts och hur detta påverkat beslutet. Detta gäller såväl vid beslut med avslag som bifall.
- bedöma vad som är barnets bästa utifrån en helhetsbedömning, med stöd i bl.a. barnkonventionen och med hjälp av de kunskaper som finns om barn och barns behov.
- under handlägningsprocessen, i samråd med föräldrarna, tala med barnet, med beaktande av dess ålder och mognad.
- Då förälder/vårdnadshavare har behov av stöd/hjälp i hemmet innebär det vanligtvis ett större behov om det finns hemmaboende barn (under 18 år).

Övriga bestämmelser

2a kap 6 §

Om den enskilde avser att vistas en kortare tid i annan kommun än bosättningskommunen, och till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom behöver stöd och hjälp för detta är vistelsekommunen i vissa fall skyldig att kunna bistå med den utredning som bosättningskommunen behöver samt även skyldig att verkställa bosättningskommunens beslut.

2a kap 8-9 §

En person som till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom våld och har ett varaktigt behov av omfattande vård och omsorgsinsatser under hela dygnet och vill flytta till en annan kommun kan ansöka om insatser hos den kommun som personen önskar flytta till. Ansökan ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningskommunen.

Handläggning av ärenden

För all handläggning ska kommunstyrelsen tillämpa bestämmelserna i förvaltningslagen. Detta gäller bl. a bestämmelserna om

- myndighetens serviceskyldighet
- parts rätt att meddela sig muntligen,
- inhämtanden av yttranden från andra instanser
- parts rätt att få del av uppgifter,
- motivering av beslut,
- underrättelse av beslut,
- om rättelse av skrivfel och liknande.

Allmänna krav på handläggningen

Varje ärende där någon enskild är part ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Vid handläggningen ska myndigheten beakta möjligheten att själv inhämta upplysningar och yttranden från andra myndigheter, om sådana behövs. Myndigheten ska sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt. Även på andra sätt ska myndigheten underlätta för den enskilde att ha med den att göra (7 § Fvl).

Förhandsprövning

Innan utredning inleds finns möjlighet till förhandsprövning. Detta kan bli aktuellt då någon annan än den det berör har anmält att behov av stöd/hjälp föreligger. Kontakt tas med den enskilde för att avgöra om denne vill ha något stöd/hjälp från socialtjänsten. Om den enskilde avvisar förfrågan inleds inte utredning. Ställningstagandet att inte inleda utredning ska dokumenteras.

Ansökan

I ärenden som rör vuxna är det den enskilde som företräder sig själv om det inte finns någon annan person som fått i uppdrag att företräda den enskilde. Ansökan kan vara muntlig eller skriftlig. Vid skriftlig ansökan ska den vara undertecknad av den sökande eller dess legala företrädare. Vid muntlig ansökan ska det i dokumentationen gå att utläsa när ansökan inkom,

vem som ansökt och vad den enskilde uttrycker för behov av stöd och hjälp.

Det ska vara dokumenterat vad den enskilde vill uppnå och vad som är viktigt för den enskilde. Av utredningen ska det alltid framgå vilka behov och mål som behöver tillgodoses hos den enskilde. Utifrån det ska besluten leda till konkreta insatser som stödjer eller kompenserar det som personen inte kan själv eller som inte kan tillgodoses på annat sätt. Riktlinjerna ska vara ett stöd i vad som bedöms vara skälig levnadsnivå i Hjo kommun gällande insatser för äldre och funktionshindrade. En helhetsbedömning av den enskildes totala situation måste alltid göras i varje enskilt fall och ytterst är det alltid den enskildes behov av stöd och hjälp som är avgörande vid beslut om insats.

Enskilda som av olika skäl kommer i kontakt med socialtjänsten utan att själva ha ansökt om bistånd enligt SoL har i många fall en problematisk situation. Att vid samtal med den enskilde informera om rätten till bistånd enligt SoL och försöka motivera den enskilde till att ta emot insatser är en av socialtjänstens viktigaste uppgifter.

När två personer som lever i hushållsgemenskap ansöker om bistånd som båda omfattas av ska det finnas en ansökan från var och en.

Utredning

Finns det grund att inleda en utredning ska detta ske utan dröjsmål. Utredningen ska genomföras skyndsamt. För att hålla en god kvalitet och service till den enskilde bör handläggningen av ett ärende i Hjo kommun senast påbörjas inom två veckor efter det att ansökan inkommit och avslutas inom tre månader.

I det systematiska arbetssättet ingår att erbjuda den enskilde ett förtydligande/informerande samtal. Samtalet är en del i den rådsfunktion och informationsskyldighet som myndigheten har. Genom att ställa frågor om den enskildes livssituation kan fler behov göras tydliga än de som ingick i den ursprungliga ansökan. Även andra kan lämna uppgifter till utredningen, efter samtycke från den enskilde. Det kan vara samtal med anhöriga, närstående eller legitimerad personal.

Skälig levnadsnivå

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Vad som är skälig levnadsnivå preciseras inte i lagstiftningen. I förarbetena till den tidigare socialtjänstlagen anfördes att det skulle vålla stora svårigheter att närmare ange vad som avses med skälig levnadsnivå i lagtexten. Begreppet måste bedömas med utgångspunkt i den tid och i de förhållanden som den hjälpbehövande lever i. Det angavs därför att fastställande av vilken levnadsnivå som anses skälig måste överlämnas till kommunerna att fastställa. I senare förarbeten beskrivs skälig levnadsnivå även som ett uttryck för kvaliteten i insatsen och vilken ambitionsnivå som kan vara rimligt i ett enskilt fall. Bedömningen av vilket stöd som behövs för att den enskilde ska uppnå skälig levnadsnivå bedöms alltså utifrån den tid och de förhållanden som just då råder, men också utifrån den enskildes egen situation och behov. Detta innebär att skälig levnadsnivå kan innebära olika saker för olika individer vid olika tidpunkter och förhållanden. Vid bedömning av vad som i det enskilda fallet ska ses som skäligt kan handläggaren söka stöd i rättspraxis, dessa riktlinjer samt vid gemensamma ärendegenomgångar i handläggargruppen.

Vid bedömning av vilken insats som kan komma ifråga måste en sammanvägning göras av olika omständigheter såsom den önskade insatsens lämplighet som sådan, kostnaden för denna i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål. Det kan inte finnas en obegränsad

frihet för den enskilde att välja sociala tjänster.¹

Dokumentation i personakt

Det bör framgå av dokumentationen hur information har lämnats till den enskilde samt om den enskilde lämnat samtycke till att socialtjänsten kontaktar andra under utredningen.

Till stöd för utredningsarbetet finns en granskningsnyckel (bilaga I).

Utredningen ska utmytna i en bedömning där behov och önskemål beaktas och ett beslut om att bevilja eller avslå/delavslå ansökan. Målsättningen med den beslutade insatsen ska anges.

SoL 11 kap. 5 §: ”Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling ska dokumenteras. Dokumentationen ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse.”

SoL 11 kap. 6 §: ”Dokumentationen ska utföras med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom eller henne. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig ska detta antecknas.”

Handlingar som rör enskilda ska hållas ordnade på ett sådant sätt att det enkelt och överskådligt går att följa och granska handläggningen av ett ärende och genomförandet av en insats.

Handlingarna bör hållas samman i en personakt för varje sökande. Alla uppgifter som kan vara av betydelse för handläggningen av ärendet ska utan skäligen dröjsmål dokumenteras i löpande anteckningar som tillhör personakten. Detta för att den enskilde ska kunna tillvarata sin rätt till insyn i dokumentationen i ärendet. Information av vikt förs in i akten.

Anteckningar ska alltså ske sparsamt såvida den enskilde inte själv begär att informationen ska föras in i akten.

Beslut

Ett beslutsunderlag bör sammanställas i en bedömning inför delegatens/nämndens beslut.

Underlaget bör i regel dokumenteras i en handling som är åtskild från journalen.

Dokumentationen av själva beslutet ska innehålla uppgifter om vem beslutet avser, vad som har beslutats och när det har beslutats av vem. Om det gäller ett slutligt beslut ska lagrum anges.

Kommunicering

§ 17 i Förvaltningslagen föreskriver att ett ärende inte får avgöras utan att den sökande har underrättats om uppgift som tillförts ärendet av någon annan. Det innebär att handläggaren muntligen eller skriftligen ska meddela den enskilde vilka uppgifter som tillkommit i ärendet och ta in den sökandes synpunkter på dessa uppgifter. Därefter får beslut fattas.

Kommunicering av förslag på insatser ska ske med den enskilde för att få vetskap om den enskildes ställningstagande. Detta ska dokumenteras eftersom insatser som den enskilde inte vill ta emot inte heller kan beviljas.

---

¹ s 91 Prop 2000/2001:80 Ny socialtjänstlag m.m.

Besvärshänvisning

Beslut som går den enskilde helt eller delvis emot kan överklagas. Det ska därför gå att utläsa av utredningen om det är överensstämmelse mellan ansökan och beslut. Om det inte är det ska avslag eller delavslag ges. Beslut som går den enskilde emot ska skickas med rekommenderat brev. Anledningen är att förvaltningen ska ha kännedom om vilken dag som beslutet kom den enskilde till kännedom. Från den dag som beslutet hämtas från Postens utlämningsställe har den enskilde tre veckor på sig att överklaga. I överklagande ska framgå vilken insats, vad besväret gäller, personuppgifter och vilken ändring som den enskilde begär. Eventuellt kan kommunen yttra sig kring överklagandet innan ärendet skickas till domstol för avgörande.

Handläggaren skyldighet att hjälpa den enskilde att överklaga ärendet om den enskilde så önskar. Överklagan skickas till förvaltningsrätten som är första instans.

Beviljad insats

När en ansökan om stöd/hjälp beviljas behöver inte utredningen skickas till den enskilde.

Handläggaren bör dock sända den enskilde beslutet från utredningen där det ska framgå vilken insats, i vilken omfattning insatsen beviljas och under vilken tidsperiod. Det ska även framgå om det finns förutsättningar som ska uppfyllas i samband med insatsens utförande.

Verkställighet av beslut

Bedömningen och en beställning av det som beslutats ska sändas till den enhet som ansvarar för utförandet av insatsen. Enheten bekräftar när beställningen påbörjats eller orsak till att verkställigheten dröjer. På så vis tryggas rättssäkerheten för den enskilde vars behov av stöd/hjälp aldrig blir bortglömd. Av akten ska framgå om och hur ett beslut är verkställt.

Dokumentationsskyldighet gäller även i verkställighet. Se Riktlinjer för Dokumentation SoL och LSS.

Uppföljning

I beslutet om insats ska det framgå när beslutet ska följas upp och utvärderas. Beroende på behovet kan insatsen beviljas tills vidare eller under begränsad tid.

Bedömning av skälig levnadsnivå av de vanligaste insatserna av stöd/hjälp enligt socialtjänstlagen (SoL)

När den enskildes behov är utrett ska handläggaren presentera förslag på insatser som kan tillgodose dessa behov, nedan beskrivs de insatser som är vanligast förekommande i de olika livsområdena enligt ICF. Utifrån nedanstående beskrivning av vad dessa insatser normalt innefattar och i vissa fall även vad som normalt anses tillgodose en skälig levnadsnivå bedömer handläggaren vilken eller vilka insatser som kan tillgodose den enskildes individuella behov. Eftersom insatserna ska utformas efter den enskildes behov kan det hända att nämnden/handläggaren bör bevilja en insats som inte beskrivs nedan. Det framgår av nämndens delegationsordning vem som fattar beslut i olika ärenden.

Livsområden

Lärande och att tillämpa kunskap

Området beskriver behov som handlar om problemlösning och beslutsfattande. Det kan tex vara att personen behöver stöd/hjälp i att fatta beslut, lösa problem, göra ett val.

Allmänna uppgifter och krav

Området beskriver behov som handlar om förmågan att genomföra uppgifter, följa dagliga rutiner. Det kan tex vara att personen behöver stöd/hjälp i att passa tider.

Kommunikation

Området beskriver behov som handlar om förmågan att kunna höra och förstå tal, se och förstå text, ta emot och förmedla budskap Det kan tex vara att personen behöver stöd/hjälp med att föra ett samtal, skriva, läsa eller ringa.

Förflyttning

Området beskriver behov som handlar om förmågan att ändra kroppsställning, förflytta sig från en plats till en annan, att gå, springa använda olika transportmedel. Det kan tex vara att personen behöver stöd/hjälp med att förflytta sig till/från säng/stol/toalett, mellan rum, ledsagning till/från frissa/fotvård/sjukhus, ledsagning till/från affär vilket normalt sker en gång i veckan.

Personlig vård

Området beskriver behov som handlar om förmågan att sköta sin egen personliga vård, tvätta sig, klä sig, äta dricka och sköta sin hälsa. Det kan tex vara att få stöd/hjälp med toalettbesök, daglig hygien, ta hand om tänder/naglar, dusch, på/avklädning, hjälp vid måltid, egenvård (efter egenvårdsbedömning av hälso- och sjukvården), se till sin egen säkerhet tex tillsyn eller olika larm (dörr, fjärrkamera).

Hemliv

Området beskriver behov som handlar om förmågan att sköta husliga och dagliga sysslor och uppgifter. Att skaffa mat, kläder och andra förnödenheter, hålla rent, diska, ta hand om personliga och andra hushållsföremål. Det kan t.ex. vara att personen behöver stöd/hjälp med inköp av dagligvaror vilket normalt sker en gång i veckan, stöd/hjälp med sällanvaror vilket

normalt sker två gånger om året. Stöd/hjälp med matlagning vilket normalt sker med distribution av mat. Medicinsk specialkost samt vegetariskt alternativ kan erbjudas. Stöd/hjälp med städ vilket normalt sker en gång varannan vecka (ensamstående; två rum kök, toalett och hall, makar; tre rum kök, toalett och hall). Det finns möjlighet för den enskilde att få städat olika rum varje gång för att kunna tillmötesgå önskemål om att få hela bostaden städat. Den enskilde ska tillhandahålla med städutrustning. Stöd/hjälp med fönsterputs till två resp. tre rum och kök vilket normalt sker två gånger om året varav en gång av dessa görs även insida på fönster om sådana finnes. Stöd/hjälp med tvätt i bostadens tvättmaskin vilket normalt sker en gång varannan vecka. Stöd/hjälp med källsortering som kan ske i anslutning till bostaden (resa till återvinningstation kan ej göras).

Mellanmänniska interaktioner och relationer

Området beskriver behov som handlar om förmågan att kunna ha kontakter med andra personer i privata eller formella sammanhang. Det kan tex vara stöd/hjälp med sociala aktiviteter i hemmet. Stöd/hjälp i att ha kontakt med familj, vänner, frisör, fotvård, myndigheter såsom vårdcentral m.m. Stöd/hjälp med att bryta isolering i form av kontaktperson. Normalt ska kontaktperson inte beviljas om den enskilde har ett fungerande kontaktnät. Särskild restriktivitet ska råda när det gäller personer bosatt i särskilt boende efter som behovet normalt tillgodoses inom ramen för boendet.

Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomi

Området beskriver behov som handlar om förmågan att kunna hantera ekonomiska transaktioner, att engagera sig i utbildning, arbete. Det kan tex vara att få stöd/hjälp i att betala räkningar (att få praktisk hjälp att fylla i bankgiro om personen inte själv är medveten om sin ekonomi ska god man/förvaltare anmälas av handläggare), på särskilt boende få stöd/hjälp att förvara mindre summa pengar, stöd/hjälp att hantera pengar vid inköp, stöd/hjälp att kunna delta i daglig verksamhet.

Samhällsgemenskap, social och medborgligt liv

Området beskriver behov som handlar om förmågan att kunna engagera sig i organiserat socialt liv utanför familjen. Det kan tex vara att få stöd/hjälp för att kunna delta i dagverksamhet, stöd/hjälp att ta sig (ledsagning) till träffpunkter eller andra fritidsaktiviteter, stöd/hjälp med promenader ute eller samtal i hemmen för social stimulans.

Känsla av trygghet

Området beskriver behov som handlar om specifika emotionella funktioner som avser psykiska funktioner som utifrån situation leder till känsla/upplevelse av trygghet. Det kan tex vara att få stöd/hjälp i form av trygghetslarm, fjärrkamera, stöd/hjälp av tillsyn fördelat över dygnet för att skapa trygghet (använd främst där personen inte har förmåga att kunna hantera ett trygghetslarm). Det kan också vara stöd/hjälp i form av korttidsplats och särskilt boende som ensam kriterier eller i kombination med ett omvårdnadsbehov.

Personligt stöd från person som vårdar eller stödjer en närstående

Området beskriver behov som handlar om att beskriva det stöd som anhöriga eller andra närstående ger den enskilde och vilka behov av avlastning detta medför. Området handlar inte om personen som ger hjälp utan ska beskriva mängden fysiskt och emotionellt stöd som

personen ger. Det kan tex vara stöd/hjälp i form av korttidsplats, växelvård, avlastning (närståendestöd) i hemmet. Området används tillsammans med behov beskrivna inom övriga livsområden som mer talar om vad för stöd/hjälp den enskilde har behov av.